نامه به سردبیر

روش‌های نوین تدریس

مهرداد آذربرزین*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ اردیبهشت ۱۴۰۵؛ ۲۶ (۲): ۱۱ تا ۱۴

DOI: 10.48305/26.0.11

با توجه به تحولات گسترده در نظام‌های آموزشی، توسعه فناوری‌های نوین و بازنگری در روش‌های سنتی، تدریس امری ضروری به نظر می‌رسد. شواهد پژوهشی نشان داده است که رویکردهای نوین آموزشی می‌توانند عملکرد تحصیلی را به‌طور معناداری بهبود بخشیده و شکاف‌های آموزشی را کاهش دهند(۱تا۳).

تدریس مدرن در واقع یک اصطلاح کلی برای هر تاکتیک آموزشی است که بر کمک به یادگیری و رشد فراگیران متمرکز می‌باشد. در حالی‌که یادگیری سنتی مستلزم آن است که فراگیران، اطلاعات حفظ شده از یک برنامه درسی را برای قبولی در امتحانات سخت بخوانند. تدریس مدرن، رویکرد سازنده‌تری را اتخاذ می‌کند که نشان‌دهنده آن است که فراگیران به‌طور فعال در یادگیری برای ایجاد و به‌کارگیری دانش و مهارت‌های واقعی مشارکت کنند(۴).

روش‌های تدریس مدرن به رفع نیازهای آموزشی فراگیران در دوران معاصر کمک می‌کنند و به‌طور خاص بر گسترش دانش‌بنیادی آن‌ها در مورد جهان و ایجاد مهارت‌های تفکر انتقادی تمرکز دارند، این روش‌ها به‌جای این‌که فراگیران را وادار به حفظ مواردی بکند که پس از فارغ‌التحصیلی کاربرد کمی برایشان دارد، آن‌ها را برای چالش‌هایی که در یادگیری و محل کار با آن روبرو خواهند شد را آماده می‌کنند(۴تا۶)

از آنجا که روش‌های تدریس مدرن به حمایت از رشد ظرفیت فکری و مهارت‌های فراگیر اختصاص داده شده‌اند، در مقایسه با یادگیری سنتی دارای ویژگی‌های منحصر به فرد هستند:

۱- یادگیرنده محور: روش‌های تدریس مدرن به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که بر یادگیرندگان تمرکز کرده و از برخورد با آن‌ها به‌عنوان مخرج در تعاملات کلاسی، به‌ویژه در حوزه برنامه درسی علوم پایه و فناوری جلوگیری کنند.

۲- مبتنی بر وظیفه یا مبتنی بر فعالیت: این روش‌ها، فراگیران را از طریق انجام فعالیت‌ها و وظایف تخصصی برای گسترش یادگیری خود، آموزش می‌دهند.

۳- مبتنی بر منابع: مدرسانی که این روش‌ها را مورد استفاده قرار می‌دهند، اغلب با تشویق به استفاده از مطالب مختلف و مفید برای پروژه، خود را وقف پرورش خلاقیت فراگیران می‌کنند.

۴- تعاملی: روش‌های تدریس مدرن اغلب وظایف، مسائل و پروژه‌های عملی را ارائه داده و به فراگیران اجازه می‌دهد دانش خود را به طور مستقیم از اجرای مسائل و پروژه های آموزشی ارائه شده، فراگیرد.

۵- مشارکتی: این روش‌ها نه تنها فراگیران را تشویق می‌کنند که از مربیان، بلکه از همسالان خود نیز یاد بگیرند. همکاری همسالان تضمین می‌کند که فراگیران تمام توجه و بازخورد مورد نیاز خود را دریافت کنند(۱و۳تا۵ و ۷تا۱۱).

* **نویسنده مسؤول:** دکتر مهرداد آذربرزین (دانشیار)، مرکز تحقیقات توسعه علوم پرستاری و مامایی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران.mehrdadazar@iau.ac.ir

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۱۱/۲۵، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۲/۲۶

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

[DOI: 10.48305/26.0.11]

روش‌های تدریس مدرن زیادی وجود دارد که مربیان می‌توانند در کلاس درس از آن‌ها استفاده کنند که در ذیل به برخی از تاثیرگذارترین آن‌ها اشاره شده است:

- تدریس مشارکتی[1]

یک روش تدریس مدرن است که تعامل همسالان و کار گروهی را برای یافتن راه‌حل‌ها و رسیدگی مؤثر به مشکلات پیچیده ترویج می‌دهد. این امر نه تنها به فراگیران کمک می‌کند تا همکاری خود را بهبود بخشند، بلکه آن‌ها را در معرض ایده‌های مختلف و نظرات متنوع نیز قرار می‌دهد. علاوه‌بر این، به فراگیران اجازه می‌دهد تا به سوءتفاهم‌ها رسیدگی نموده و تصورات غلط را روشن کنند تا به نتیجه‌گیری‌های معنادارتری در مورد مسائلی که با آن‌ها مواجه می‌شوند، برسند.

- تدریس فاصله‌دار[2]

روشی است که مطالب درسی را چندین بار، هر بار در یک بازه ۱۰ دقیقه‌ای همراه با درنظر گرفتن فواصل کوتاه استراحت بین بازه ها تکرار کرده تا فراگیران موضوع را به‌طور کامل درک کنند.این فواصل به‌طور معمول به‌عنوان فرصتی برای انجام فعالیت‌های بدنی یا تمرین تکنیک‌های ذهن‌آگاهی برای فراگیران استفاده می‌شود که به تجدید ذهنشان کمک نموده و آن‌ها را برای جلسه بعدی همان درس آماده می‌کند. روش یادگیری فاصله‌دار به افزایش حفظ اطلاعات فراگیران کمک می‌کند و در عین حال منحنی فراموشی آن‌ها را کاهش می‌دهد.

- کلاس درس معکوس[3]

این روش در آموزش مدرن شامل این است که فراگیران، مطالب یا محتوای جدید را در خانه به تنهایی مطالعه نموده و سپس مطالب را در محیط آموزشی تمرین کنند. در این روش ، مدل اجرای الگوی آموزش در محیط آموزش و انجام تکالیف در منزل معکوس شده و فراگیر در منزل یادگرفته و در محیط آموزش تکالیف را اجرا می کند. این روش به فراگیران زمان بیشتری می‌دهد تا موضوعات را درک کرده و در عین حال اطمینان حاصل شود که در کلاس درس برای پاسخ به سوالات خود، کمکی را که نیاز دارند، دریافت می‌کنند.

- خودآموزی[4]

خودآموزی به معنای یادگیری مستقل است و به عنوان مکانیزمی تعریف می شود که به وسیله آن فرد ابتکار عمل را برای آموزش خود به دست می گیرد. به طوری که بتواند نیازهای آموزشی و راهبردهای مورد استفاده را به صورت شخصی، تشخیص دهد. روشی است که به فراگیران کمک می‌کند تا هنگام یادگیری موضوعات جدید، کنجکاوی خود را دنبال کنند تا انگیزه آن‌ها افزایش یافته و میزان اطلاعاتی که چه بسا احتمال دارد فراموش کنند، کاهش یابد. با این روش تدریس مدرن، مربیان باید به فراگیران اجازه دهند ایده‌های جدیدی را برای یادگیری و کاوش ارائه دهند.

- بازی‌سازی[5]

تدریس بازی سازی شده یکی از روش های تدریس نوین است که در همه سطوح از مهد کودک تا دانشگاه و همچنین در آموزش های ضمن خدمت موسسات نیز استفاده می گردد.در این روش، آموزش دهندگان می توانند با بهره گیری از عناصری از بازی های ویدئویی مطالب آموزشی خود را به طور قابل توجهی جذاب تر نمایند. همچنین، شرکت‌کنندگان با این‌که در حال یادگیری هستند، اما در عین حال سرگرم می‌شوند و بدین‌ترتیب احتمال

[1] Collaborative learning
[2] Spaced learning
[3] The flipped classroom technique
[4] Self-learning
[5] Gamification

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]
[DOI: 10.48305/26.0.11]

بیش‌تری وجود دارد که آن‌چه را که آموخته‌اند، به‌خاطر بسپارند.

- آموزش بصری، صوتی و حرکتی[۶]

این شیوه که با نام روش آموزش vak نیز شناخته می‌شود، شامل آموزش فراگیران از طریق سه واسطه حسی اصلی یعنی دیدن- شنیدن و انجام حرکات می باشد تا به فراگیر در یادگیری و حفظ اطلاعات آموخته شده کمک نماید. این روش آموزشی می‌تواند بسیار مفید باشد؛ زیرا افراد اغلب از طریق دیدن- شنیدن و انجام دادن، یاد می‌گیرند. اگرچه این تکنیک در برنامه های آموزشی جوانان بسیار رایج است، اما همچنان می‌تواند در آموزش های دیگر نیز مانند شبیه‌سازی آموزش به کمک واقعیت مجازی برای فراگیران با سنین بالا نیز استفاده گردد.

- تدریس متقاطع[۷]

روشی است که محیط‌های یادگیری رسمی همچون کلاس‌های درس را با محیط‌های غیررسمی مانند موزه‌ها، مکانهای تاریخی، شرکت در سمینارها و ... ترکیب می نماید. ایده این است که فراگیران، اطلاعات جدید را در حین استفاده از آموخته‌های خود در کلاس درس، در محیط های واقعی نیز تجربه کنند. این یک رویکرد عملی برای آموزش بوده ودر راستای تقویت تجارب آموزشی بسیار مؤثر است(۵تا۱۵).روش‌های مدرن تدریس در صورت به‌کارگیری صحیح، طیف گسترده‌ای از مزایا را در اختیار فراگیران قرار می‌دهند. برخی از مهم‌ترین مزایایی که این روش‌ها می‌توانند ارائه دهند عبارتند از:

۱- افزایش مهارت‌های تفکر شناختی

۲- کمک به فراگیران جوان تر برای توسعه بخش درک، یادگیری و قضاوت در لوب پیشانی مغز

۳- تأکید بر توسعه شخصی

۴- ایجاد الگوهای یادگیری منحصر به فرد

۵- ارائه مهارت‌هایی در راستای توانمندسازی فراگیران برای تعامل با مفاهیم چالش‌برانگیز

۶- امکان مرور و بازبینی مفاهیم قدیمی‌تر(۱۳ و ۱۰تا۱۵)

کلید واژه‌ها: تدریس، استراتژی تدریس، یادگیری مشارکتی، یادگیری فاصله‌دار، یادگیری متقاطع

منابع

1. Deslauriers L, McCarty LS, Miller K, Callaghan K, Kestin G. Measuring actual learning versus feeling of learning in response to being actively engaged in the classroom. Psychological and Cognitive Sciences. 2019; 116(39): 19251-7.
2. Theobald EJ, Hill MJ, Tran E, Agrawal S, Arroyo EN, Behling S, et al. Active learning narrows achievement gaps for underrepresented students in undergraduate STEM. Proc Natl Acad Sci U S A. 2020; 117(12): 6476-83.
3. Freeman S, Eddy SL, McDonough M, Smith MK, Okoroafor N, Jordt H, et al. Active learning increases student performance in STEM. Psychological and Cognitive Sciences. 2014; 111(23): 8410-5.
4. Schmidt HG, Rotgans JI, Yew EHJ. The process of problem-based learning: What works and why. Med Educ. 2011; 45(8):792-806.
5. Dolmans DH, Loyens SM, Marcq H, Gijbels D. Deep and surface learning in problem-based learning: A review. Adv Health Sci Educ Theory Pract. 2016; 21(5): 1087-112.

[6] Visual, Audio, and Kinesthetic (VAK) Teaching
[7] Crossover learning

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

[DOI: 10.48305/26.0.11]

6. Carless D, Boud D. The development of student feedback literacy. Assessment & Evaluation in Higher Education. 2018; 43(8): 1315-1326.
7. van Alten D, Phielix C, Janssen J, Kester L. Effects of flipping the classroom on learning outcomes and satisfaction: A meta-analysis. Educational Research Review. 2019; 28: 1-18.
8. Hew KF, Lo CK. Flipped classroom improves student learning in health professions education: A meta-analysis. BMC Med Educ. 2018; 18(1): 38.
9. Kang SHK. Spaced repetition promotes efficient and effective learning. Policy Insights Behav Brain Sci. 2016;3(1):12-9.
10. Sailer M, Homner L. The gamification of learning: A meta-analysis. Educ Psychol Rev. 2020; 32(1): 77-112.
11. Kirschner PA. Stop propagating the learning styles myth. Computers & Education. 2017; 106: 166-71.
12. Bond M, Bedenlier S, Marín VI, Händel M. Emergency remote teaching in higher education. Int J Educ Technol High Educ. 2021; 18(1): 50.
13. Vo HM, Zhu CH, Diep NA. The effect of blended learning on student performance: A meta-analysis. Studies in Educational Evaluation. 2017; 53: 17-28.
14. Tai J, Ajjawi R, Boud D, Dawson P, Panadero E. Developing evaluative judgement: Enabling students to make decisions about the quality of work. High Educ. 2018; 76: 467-81.
15. Hmelo-Silver CE. Problem-based learning: What and how do students learn?. Educ Psychol Rev. 2004; 16(3): 235–266.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

[DOI: 10.48305/26.0.11]